

MERJA LEPPÄLAHTI

Metallia ja Kalevalaa

Korpiklaanin *Manala*-albumin *Kalevala*-yhteydet

Kalevala on viime vuosina saanut uusia lukijoita yllättäviltäkin tahoilta. Monet kotimaiset raskasta musiikkia soittavat yhtyeet ovat ottaneet *Kalevalan* osaksi sanoitustensa aihepiiriä. Suomen ulkopuolellakin musiikkifanit ovat kiinnostuneet suomen kielestä ja *Kalevalasta* nimenomaan metallimusiikin innoittamina. (Heikkinen 2015; Toivio 2014.)

Tarkastelen tässä artikkelissa suomalaisen rocklyriikan ja *Kalevalan* intertekstuaalisia yhteyksiä Korpiklaani-yhtyeen *Manala*-albumin tekstien kautta. Tarkastelen nimenomaan tekstejä, sekä niiden muotoa että sisältöä, mutta en sävelmää, esitystapaa tai muita tekstinulkoisia yksityiskohtia. Tämä siitä huolimatta, että musiikkikappale on, kuten kansanrunous, laulettu esitys, jossa pelkkä teksti on vain osa kokonaisuudesta (esim. Timonen 2004, 84–157). Pidän keskittymistä tekstiin kuitenkin perusteltuna, onhan myös *Kalevala* nimenomaan laadittu tekstiksi. *Kalevala* on Elias Lönnrotin kirjallinen luomus, ei kansanperinnettä, vaikkakin kansanperinneainesten pohjalta luotu.

Metallimusiikki ja rock-lyriikka näyttävät olevan kasvavan kiinnostuksen kohteena 2000-luvun opinnäytetöissä. *Kalevalan* ja rock- tai metallisanoitusten suhdetta on kuitenkin tutkittu varsin vähän. Tutkimuksista varhaisimpiin kuuluu Sini-Meri Hedbergin (2002) pro gradu -tutkielma A. W. Yrjänän rocklyriikan *Kalevala*-yhteyksistä. Omaa tutkimustani sivuaa Tami Hintikan (2011) pro gradu -tutkielma kansanuskon piirteiden näkymisestä Korpiklaani-yhtyeen sanoituksissa.

Kalevala ja populaarimusiikki

Rock and roll -musiikki alkoi muodostua omanlaisekseen populaarimusiikiksi 1950-luvulla; metallimusiikki genrenä alkoi erottua rockmusiikin kentästä 1970-luvulla ja jakaantua eri tyyliuuntiin 1980-luvulla. Nykyään tyyliuuntia on kymmeniä, ja ne ovat osin

sekoittuneita.¹ Raskaan metallin tunnusmerkkeinä ovat soiton voimaa uhkuvaa soundi, esiintymisten visuaaliset elementit sekä sanoitukset. Sanoitusten teemoissa nousevat vahvasti esille toisaalta dionyysinen nautinto ja toisaalta kaaos, johon kuuluvat hirviöt, helvetti, paholainen ja kuolema. (Weinstein 2000, 6–43.) Metallimusiikkiin kuuluu tietynlainen melodramaattisuus, ja esimerkiksi goottilaisen kuvaston käyttö on yleistä sekä esiintymisessä että sanoituksissa (Lindberg 2002, 292–293). Sekä sanoituksissa että visuaalisessa kuvastossa näkyy vahvasti myös maskuliinisuus, joka voi kuitenkin olla hyvin monenlaista (ks. esim. Sarelin 2009; 2012). *Kalevala*-ainesten käytön on sanottu olevan Suomen vastaus viikinkimetallille eli viikinkikuvastoa käyttävälle metallimusiikille (Rieki 2005, 139).

Niin sanotun taidemusiikin alueella *Kalevala*-vaikutteita ja -teemoja on käytetty runsaasti jo 1800-luvulla, lähes *Kalevalan* ilmestymisestä lähtien (Aho 1985). Sen sijaan populaarimusiikin maailmassa vielä 1960-luvulla *Kalevala* liitettiin vanhanaikaiseen tuohivirsukulttuuriin, jota sopi korkeintaan pilkaten parodioida. Kuitenkin myös vakavasti otettavia *Kalevala*-vaikutteita alkoi esiintyä pop-folk-yhtyeiden sanoituksissa ja melodioidissa 1970-luvulla, ja 1980-luvun Suomi-rockissa kalevalaiset ja kansanperinneaihelmat alkoivat yleistyä monien muiden inspiraationlähteiden joukossa. (Immonen ym. 2008, 486.)

Varsinainen metallimusiikin *Kalevala*-buumi alkoi 1990-luvun puolivälin tienoilla. Vuonna 1990 perustetun Amorphis-yhtyeen läpimurtoalbumi oli vuonna 1994 ilmestynyt *Tales from the Thousand Lakes*, jonka useimpien kappaleiden sanoitukset pohjautuivat Keith Bosleyn englanninkieliseen *Kalevala*-käännökseen vuodelta 1987. Albumi vaikutti *Kalevala*-innostuksen syntyyn erityisesti Suomen ulkopuolella. (Amorphis-verkkosivusto; Parhi-Riikola 2006.) Jo tätä ennen muutamat yhtyeet olivat käyttäneet kalevalaista aineistoa jossain muodossa, esimerkiksi Ismo Alanko vuonna 1990 albumilla *Kun Suomi putos puusta* ja Albert (Pekka Johannes) Järvinen vuonna 1991 kappaleella *The rise of kantele*. Vuonna 1994 Kingston Wall levytti albumin *Tri-logy*, jonka kalevalainen aines liittyi Bockin saagaan (Bockin saagasta esim. Koskinen 2015, 235–240). Muita 1990-luvulla ja sen jälkeen *Kalevalaa* tai kansanperinneaineiksia käyttäneitä kotimaisia yhtyeitä ovat eri lähteiden mukaan ainakin Ajattara, CMX, Ensiferum, Finntroll, Insomnium, Korpiklaani, Kotiteollisuus, Mokoma, Moonsorrow, Morningstar, Poropetra, Tenhi ja Turisas. (Immonen ym. 2008, 448–500; Knuuti 2005, 132–138; Rieki 2005, 139–143.)

Korpiklaani on vuonna 2003 perustettu yhtye, joka esiintyy sekä suomeksi että englanniksi. Yhtye on aikaisemmin toiminut Shaman-nimellä, jolloin esiintymiskielenä oli myös saame. Yhtyeen musiikki on folk-metallia. Mukana on monenlaisia kansanmusiikin elementtejä sekä kansansoittimia. Kappaleiden sanoitukset liittyvät enimmäkseen suomalaisen mytologiaan. (Imperiumi.net, Jonne Järvelän haastattelu.) Vuonna 2012 julkaistu *Manala* on Korpiklaanin kahdeksas albumi.

1 Käsitteitä *heavy metal* ja *heavy rock* käytetään joskus synonyymeina, mutta niissä on nähty myös eroja (Oksanen 2002, 2–3). Tämän artikkelin kannalta syventyminen genrejaotteluun ei ole olennaista.

Manala ja Kalevala

Tässä artikkelissa tavoitteenani on löytää tapoja, joilla kalevalaisia aineksia käytetään metallimusiikin sanoituksissa ja tarkastella kalevalaisen aineksen merkityksiä kyseisissä teksteissä. Aineistonani on yhden yhtyeen yksi albumi, Korpiklaanin *Manala*. Halusin ottaa käsittelyyn suomenkielisen albumin, josta löytyy kertakuulemalta ainakin jonkinlainen *Kalevala*-yhteys. Yhden albumin tarkastelussa esille eivät tietenkään välttämättä tule kaikki mahdolliset kalevalaisen aineksen käyttötavat. Samantyyppisiä piirteitä näyttää kuitenkin olevan löydettävissä myös muiden yhtyeiden sanoitusten *Kalevala*-yhteyksissä.

Kalevalan ainesten käyttäminen metallimusiikin sanoituksissa on postmoderni ilmiö. Postmodernissa tyyppisesti sekoitetaan ja kierrätetään erityyppisiä aineksia ja rikotaan rajoja yhdistämällä esimerkiksi korkeakulttuuriseksi miellettyä populaariin (Hutcheon 1989, 2–28). Keskeinen tutkimuskysymykseni on, millä tavoin *Kalevalan* aineksia on Korpiklaanin *Manala*-albumin kappaleiden sanoituksissa käytetty. Miten merkittävä on kalevalaisen aineksen osuus ja millaisena kalevalainen kuvasto näkyy teksteissä? Albumin nimi *Manala* viittaa kuolemanjälkeiseen maailmaan, joten tarkastelen erikseen *Manalan* tekstien ja kalevalaisen Tuonelan yhteyksiä.

Intertekstuaalisuus mielletään usein pelkästään kirjallisuustieteelliseksi käsitteeksi, mutta sitä on pitkään hyödynnetty myös perinteitutkimuksessa. Implisiittisesti ajatus intertekstuaalisuudesta on elänyt folkloristisessa tutkimuksessa jo kauan, ennen kuin termi *intertekstuaalisuus* varsinaisesti mainittiin (Tarkka 1993, 174). Intertekstuaalisten viittausten löytäminen ei tarkoita uuden tekstin omaperäisyyden vähenemistä tai vähättelemistä. Kysymys on paremminkin uusien yhteyksien ja uusien merkityksien löytymisestä. (Ks. esim. Makkonen 1991, 13–17.)

Intertekstuaalisessa tutkimuksessa hermeneuttiseen esiyymmärryksen kuuluu intertekstinä toimivan tekstin tunteminen. Tässä tapauksessa intertekstinä on *Kalevala*. Oman *Kalevala*-tietämykseni avulla olen pystynyt ensimmäisillä lukukierroksilla tunnistamaan kappaleissa esiintyviä *Kalevalan* teemoja, henkilöitä ja muotorakenteita, suoria lainauksia, kalevalamittaa ja alkusointua. Näiden perusteella olen luonut käsitykseni albumin kokonaisuudesta sen *Kalevala*-suhteen osalta sekä poiminut tutkimuksen kannalta kiinnostavimmat ja antoisimmat tekstit lähempään tarkasteluun.

Varsinaisena kiinnostukseni kohteena ovat kappaleiden *Kalevala*-yhteydet, mutta erityisesti Tuonela-kuvia tarkastellessani käsitelän myös kappaleiden sisältämiä uskomusperinteen aineksia. Tämä on mielestäni kokonaiskuvan kannalta kiinnostavaa, viittaahan albumi jo nimeltään kuolemanjälkeiseen maailmaan. *Kalevala* ja kansanperinne kuuluvat samaan kulttuuritraditioon. *Kalevalan* intertekstuaalisessa käytössä onkin usein kysymys polygeneettisestä eli monilähteisestä kytkennästä (Tammi 1991, 68; 86–89). En pyri jäljittämään tekijöiden tiedonlähteitä, totean vain, että aiheesta kiinnostuneen on helppo löytää tietoa itämerensuomalaisesta uskomusperinteestä. Esimerkiksi Anna-Leena Siikalan teokset *Suomalainen šamanismi* (1999) ja *Itämerensuomalaisten mytologia* (2012) ovat suosittuja muidenkin kuin tutkijoiden piirissä. Lisäksi jokseenkin kaikki suomalaisen

Kirjallisuuden Seuran kansanrunousarkistoon kerätty kalevalamittainen runous on julkaistu *Suomen Kansan Vanhat Runot* -teossarjassa, joka on painetun kirjasarjan lisäksi luettavissa vapaasti internetissä.

Tarkastelen tässä artikkelissa ensin lyhyesti koko albumia sen sisältämien *Kalevala*- ja kansanperinneviitteiden osalta, sitten käsittelen *Manalan* Tuonela-kuvia ja lopuksi otan lähempään tarkasteluun kolme kappaletta, joissa suhde *Kalevalaan* näyttäisi olevan jokaisessa erilainen. Analysoin albumilta erikseen kolme tekstiä, kappaleet Tuonelan tuvilla, Rauta ja Synkkä. Olen lähilukenuut kutakin tekstiä useaan kertaan tarkastellen tekstien eri tasoja (Pöysä 2010, 337–339). Olen kiinnittänyt huomiota tekstin muotoon, kokonaisrakenteeseen ja sisältöön.

Kulttuuri-ilmioiden tulkinta ei nouse itsekseen aineistosta, vaan on aina tutkijan tekemää ja sidoksissa tutkijan yksilöllisiin hahmottamistapoihin. Aineistoargumentoinnilla voidaan vahvistaa tehtyjen tulkintojen vakuuttavuutta. (Apo 2001, 29–30.) Tässä artikkelissa pyrin esittelemään aineistoani siten, että lukija voi seurata ajatteluni polkuja ja arvioida tekemiäni päätelmiä.

Manala-albumin kappaleet

Manala-albumin kahdestatoista kappaleesta kaksi on instrumentaalikappaleita ilman sanoja (Husky Sledge ja Dolorous); yksi kappale on kansansävelmään pohjautuva ja Eino Kettusen 1930-luvulla sanoittama Ievan polkka². Useimpien muiden kappaleiden sanoitukset on tehnyt Tuomas Keskimäki, kappaleet Tuonelan tuvilla ja Metsälle ovat Jonne Järvelän ja kappaleen Ruumiinmultaa on sanoittanut Juha Jyrkäs. Ievan polkan mukanaolo vaikutti minusta erikoiselta, mutta albumin arvioissa sitä ei kummastella. Riku Mäkinen (2012) toteaa arviossaan Ievan polkan olevan albumin ainoa ”huumoriralli”, joka ”onnistuu täryttämään levyn uudestaan käyntiin” edellisen pitkän kappaleen jälkeen.

Ievan polkkaa lukuun ottamatta kappaleiden sanoituksissa yhteydet *Kalevalaan* tai kansanperinteeseen ovat ilmeiset. Kappaleet Tuonelan tuvilla, Rauta, Petoeläimen kuola ja Metsälle liittyvät sisällöltään niin vahvasti *Kalevalaan*, että jokaiselle on mahdollista osoittaa selkeä intertekstuaalisen viittauksen lähde *Kalevalassa*. Kappaleessa Tuonelan tuvilla käsitellään *Kalevalan* kuudennen runon hengessä Joukahaisen kosto; kappaleessa Rauta käsitellään raudan syntyä kuten *Kalevalan* yhdeksännessä runossa; Metsälle lähdetään hiihtämään Hiiden hirveä, intertekstinä *Kalevalan* neljästoista runo, ja Petoeläimen kuola liittyy oluen valmistukseen ja syntyyn, kuten *Kalevalan* kahdeskymmenes runo.

Sanavalinnat, alkusointu ja kalevalamitta tuottavat *Kalevala*-yhteyttä silloinkin, kun sisältö ei ole suoraan *Kalevalasta*. Tällaisia ovat esimerkiksi Tuonelaan viittaavat säkeet ”Turha miehen Tuonelassa” (Kunnia), ”Tule Tuonelan tuvilta” (Uni) tai ”Ututyttö, Tuonen

2 Ievan polkkaa jaettiin paljon internetissä 2000-luvun puolivälissä jonkinlaisena vitsinä ja nykyään kappale on melko tunnettu eri puolilla maailmaa; se on mukana esimerkiksi japanilaisessa *Vocaloid*-musiikkipelissä.

tuoja” (Sumussa hämärän aamun). *Kalevalaan* viittaa myös henkilönimi *Joukahainen* kappaleessa Synkkä. Myös kappaleissa Ruumiinmultaa ja Uni on kalevalamittaisia säkeitä, mutta sisällöltään tekstit yhdistyvät vahvemmin kansanperinteeseen kuin *Kalevalaan*.

Katse Tuonelaan

Manala-albumin kannessa on Jan Yrlundin piirroskuva. Kuvassa on kivinen maisema, jonka halki virtaavan tulisen joen rannalla on pitkähiuksinen mies kookas šamaanirumpu kädessä; joessa ui siipiään levittelevä joutsen. Miehen šamaaniuuteen viittaa rummun lisäksi sarvipäähine, jonka osana on myös kalevalaisuuteen viittaava ”väiski”³ ja vyöllä oleva tuohinen laukku. Korpiklaanin vokalisti Jonne Järvelän mukaan albumin kannessa on maskottihahmo Vaari Väinämöisen roolissa. (Metallimusiikki.net.) Tulkitsen Korpiklaanin *Manala*-albumin kansikuvan esitykseksi kalevalaisesta šamaanista Tuonelan virralla. Kansikuvaa voi pitää Gérard Genetten (1997) termein albumin sisällön tulkintaa ohjaavana paratekstinä.

Suomalaiseen kansanuskoon on kuulunut käsitys erityisestä paikasta, jossa vainajat jatkavat oloaan hyvin samalla tavoin kuin eläessään. Tätä paikkaa on tavallisesti nimitetty Tuonelaksi tai Manalaksi. *Tuonelan tuvalla* tai *Manalan majalla* on joskus viitattu myös yksittäiseen hautaan. (Krohn 1914, 59–65.) Myös kansanrunojen kuvaukset Pohjolasta ovat joskus viitanneet tuonpuoleiseen. *Manalan* ensimmäinen kappale Kunnia ja viimeinen Sumussa hämärän aamun ovat albumin ainoat, jossa koko kappaleen läpäisevänä teemana on Tuonela tai Manala, vaikka kuvastoon viitataan myös muutamassa muussa kappaleessa.

Kappale Kunnia käsittelee Tuonelaan, Manalle menemistä ja siihen liittyvää kunniaa tai kunniaattomuutta. Albumin kansikuvan vuoksi olisi houkuttelevaa löytää tästä kappaleesta vihjauksia Väinämöisen tuonelanmatkaan, jota on pidetty *Kalevalan* selkeimmin šamanistisena runona (Siikala 1999, 256–258). Sanoituksessa ei kuitenkaan kuvata pelkkää käyntiä Tuonelassa, vaan siirtyminen tuonpuoleiseen on lopullinen. Kunniakas kuolema on sotilaan kuolema taistelussa maansa puolesta, itse aiheutettu kuolema on kunnianton. Tuonelassa mies voi kuitenkin vielä tietoisesti surra omaa kunniaattomuuttaan, vaikka se onkin turhaa.

Toinen Tuonelaan liittyvä kappale on nimeltään Sumussa hämärän aamun. Kansanuskomuksissa kuolleiden maailmaa on kuvattu monin tavoin oudoksi, ja siihen ovat liittyneet myös kylmyys ja pimeys (esim. Tarkka 2015). Tuonpuoleisen outouden voi tulkita näkyvän kylmässä, usvaisessa aamussa: linnut eivät ole hereillä, on hiljaista kuin yöllä, vaikka on jo aamu. Kappaleessa ei kuitenkaan olla Tuonelassa, vaan jossakin välitullassa, jossa usva ”näyttää Tuonelta tulijat” ja ”sijattomat sielut” vaeltelevat. Usvaiselle Tuonen tielle voisi helposti eksyä tai kadota.

3 Väiski on kalevalaisuuteen viittaava, partiolaistenkin käyttämä päähine.

Tuonelan tuvista puhutaan kahdessa kappaleessa. Tuonelan tuvilla -kappaleen nimi on peräisin säikeistä, joissa varoitetaan surmaamasta Väinämöistä, koska ilo ja laulu ovat elossa paremmat kuin olisi ”Manalan mailla, noilla, tuolla Tuonelan Tuvilla”. Käsitte- len tätä kappaletta myöhemmin vielä erikseen. Kappaleessa Uni lapsen unta kutsutaan monesta paikasta, myös Tuonelan tuvilta. Kappaleen sanat allusoivat tuutulaulunakin käytettyyn kansanlauluun Uni ulkoa kysyvi (esim. SKVR 5864. Rautu. Ahlqvist A 438. 54.) Melodia ei tosin muistuta tuutulaulua, vaan on varsin vauhdikas. Mäkisen (2012) arviossa todetaankin tästä kappaleesta, että se ”ei nimestään huolimatta ole mikään unet- tava kappale, vaan yksi levyn reippaimmista poljennoista.” Uni yhdistetään suomalaisissa tuutulauluissa melko usein kuolemaan ja lasta tuuditetaan Tuonelaan, nukkumaan Tu- onen hietakehtoon. Aihe on ollut melko yleinen koko itämerensuomalaisessa kulttuuripi- rissä, mutta muualla harvinainen. (Kuusi 1970, 131–132.)

Ruumiinmultaa sisältää kansanperinteeseen kuuluneen uskomuksen siitä, että ruu- miinmullan syöttäminen jollekulle aiheuttaa mielenvikaiseksi tulon tai kuoleman (esim. SKVR X2 3811. Eurajoki. Juho Isopere, n. 49). Tämä liittyy käsityksiin vainajiin ja kuole- maan liittyvistä erityisistä voimista (Koski 2011). Kappaleen lopussa Tuonela mainitaan nimeltä: ”kuolema on kohtalosi, Tuonelasta saat kotisi”.

Kaikissa kappaleissa Tuonela tai Tuonen tupaa ei kuitenkaan mainita. Kappaleessa Rauta kuolemaan vihjaa vain taottava ”tapporauta” ja Synkkä-kappaleessa hiidenkuias, joka on pronssikautinen hautarakennelma. Metsälle-kappaleessa lähdetään hiihtämään Hiiden hirveä. Tuonela ei mainita, mutta *Kalevalansa* lukeneet saattavat muistaa, että saman runon lopussa Lemminkäinen päättyy Tuonelan virtaan.

Korpiklanin *Manala*-albumissa on runsaasti viittauksia kuolemanjälkeiseen maa- ilmaan, Manalaan tai vielä useammin Tuonelaan. Kysymyksessä on myyttinen paikka, jonne kuolemassa mennään, mutta josta voidaan myös kutsua unta. Tuonela itseään tai tietä sinne ei juuri kuvata, eikä *Pohjola*-nimitystä käytetä. Huolimatta kansikuvan šamanistisesta viittauksesta, selkeästi šamanistista Tuonelan-matkaa ei albumilla tehdä.

Lainattuja säikeitä

Kolmesta erikseen tarkasteltavasta tekstistä ensimmäinen on nimeltään Tuonelan tuvilla. Kappaleen säikeissä näkyy selvästi *Kalevalan* säikeiden kiteytynyt, tunnistettava muoto. Lotte Tarkka (2013, 98) pitää tällaisessa tapauksessa perustellumpana puhua lai- naamisesta kuin intertekstuaalisuudesta, koska kiteytyneen muodon takana on nähtävissä paljon vanhempi, kollektiivinen perintö.

Tuonelan tuvilla on *Manala*-albumin toinen kappale, ja se kertoo Kalevalan kuuden- nessa runossa esiintyvin säkein aiheelman Joukahaisesta, joka valmistaa jousen ampuak- seen Väinämöisen. Kappaleen alkuosa seurailee valikoiden *Kalevalan* kuudetta runoa säkeestä 23 säkeeseen 60:

Tuonelan tuvilla:

Olpa nuori Joukahainen,
laiha poika lappalainen,
Piti viikkoista vihoa,
ylen kauaista kaetta.

-

-

Laativi tulisen jousen,
jalon kaaren kaunistavi:
Kaaren rauasta rakenti,
vaskesta selän valavi.

-

-

-

Karkaeli nuoliansa,

-

-

-

Sai vasaman valmihiksi
ja jousen jänniteltäväksi.

Kalevala, 6. runo:

[---]

Olipa nuori Joukahainen,
laiha poika lappalainen.

Piti viikkoista vihoa,

ylen kauaista kaetta

kerä vanhan Väinämöisen,

päälle laulajan ikuisen.

Laativi tulisen jousen,

jalon kaaren kaunistavi:

kaaren rauasta rakenti,

vaskesta selän valavi,

noita on kullalla kuvaili,

hopealla huolitteli.

[---]

Karkaeli nuoliansa

Puretelti piiliänsä

maon mustissa mujuissa,

käärmehehän kähyverissä.

Sai vasaman valmihiksi,

jousen jänniteltäväksi.

Tuonelan tuvilla -kappale toistaa *Kalevalan* säkeitä pääosin aivan sellaisenaan. Teksti on kuitenkin *Kalevalan* vastaavaa lyhyempi, sillä kaikkia säkeitä ei ole otettu mukaan. *Kalevalassa* vihan kohdetta osoittavat säkeet ”kerä vanhan Väinämöisen, päälle laulajan ikuisen” on jätetty pois, samoin jousen ja nuolien rakentamisen toisteiset yksityiskohdat.

Myös kappaleen loppu lainaa samasta *Kalevalan* runosta, mutta nyt tapahtumien järjestys vaihtuu. *Kalevalassa* Joukahainen odottelee ja etsiskelee Väinämöistä, kunnes hänen äitinsä kysyy hänen aikeitaan. Kuullessaan poikansa suunnitelmasta surmata Väinämöinen äiti kieltelee. Tuonelan tuvissa varoitus kerrotaan äitiä mainitsematta, kun Joukahainen on saanut jousen ja nuolet valmiiksi. *Kalevalan* Joukahainen harkitsee, mutta päättää kuitenkin toteuttaa aikeensa.

Tilaisuuden saatuaan *Kalevalan* Joukahainen ampuu kolme nuolta, joista kaksi ensimmäistä menee harhaan, mutta kolmas osuu hevoseen. Korpiklaanin Joukahainen ei epäröi toimessaan eikä myöskään tarvitse useampaa nuolta suistaakseen Väinämöisen ratsunsa selästä. Väinämöinen putoaa, mutta hänen kohtalonsa jää auki, kun taas *Kalevalassa* hevonen pudottaa Väinämöisen veteen, jossa aikansa ajelehdittuaan Väinämöinen päätyy Pohjolaan.

Tuonelan tuvilla:

Sie ampuisitko nyt Väinämöisen
ja kaataisitko kalevalaisen,
tuo ilo ilmalla katoisi
ja laulu maalta lankeaisi.
On ilo ilmalla jo parempi
ja laulu maalla laatusampi,
kuin onpi Manalan mailla,
noilla, tuolla Tuonelan tuvilla.

Tuonelan tuvilla.

Viikon vuotti Väinämöistä,

-

-

valvoen vajojen päissä,
kuunnellen kujan perällä,
vahtaellen vainiolla,

-

-

-

-

jou'utti tulisen jousen,
koppoi kaaren kauneimman
pään varalle Väinämöisen,
surmaksi suvantolaisen.

Siitä vanha Väinämöinen
suistuvi sulahan,

-

-

selästä sinisen hirven.

Kalevala, 6. runo:

Viikon vuotti Väinämöistä,
viikon vuotti, ei väsynyt,
istuellen ikkunoissa,
valvoen vajojen päissä,
kuunnellen kujan perällä
vahtaellen vainiolla
viini nuolia selässä,
hyvä kaari kainalossa.

[---]

Tuop' on nuori Joukahainen,
laiha poika lappalainen,
jou'utti tulisen jousen,
koppoi kaaren kaunihimman
pään varalle Väinämöisen,
surmaksi suvantolaisen.

[---]

”Ampuisitko Väinämöisen,
kaataisit kalevalaisen,
ilo ilmalla katoisi,
laulu maalta lankeaisi.
Ilo on ilmalla parempi,
laulu maalla laatusampi,
kuin onpi Manalan mailla,
noilla Tuonelan tuvilla.”

[---]

Siitä vanha Väinämöinen
sormin suistuvi sulahan,
käsinsä kääntyi lainehesen,
kourin kuohu'un kohahti
selästä sinisen hirven,
hernevirtaisen hevosen.

[---]

Tuonelan tuvilla -kappaleen loppuosasta on jätetty pois enemmän *Kalevalan* säkeitä kuin alkupuolelta. Kerronta on tiivistynyt. Pois on jätetty pitkä odottelujakso ja lopulta Väinämöisen näkyminen ensin kaukaa ”mustasena merellä”. Kappaleen loppuosassa on myös hiukan alkuosaa enemmän pientä tekstin muuntelua esimerkiksi ”On ilo ilmalla jo parempi”, mikä on *Kalevalassa* ”Ilo on ilmalla parempi”.

Kalevalassa äiti varoittaa vasta Väinämöisen tullessa näkyviin Joukahaista ampuhasta Väinämöistä. Sekä *Kalevalan* tekstissä että Korpiklaanin kappaleessa arvellaan, että Väinämöisen kuoltua iloa ja laulua olisi tarjolla vain Manalassa, Tuonelan tuvilla. Kappaleen nimi Tuonelan tuvilla viittaa siis selkeästi Väinämöisen kuolemaan. Varoitus Väinämöisen ampumisen seurauksista toistetaan kuitenkin vielä Tuonelan tuvilla -kappaleen lopussa. Tulkitsemme tämän toisaalta koko albumille ominaiseksi kuoleman ja Tuonelan teemojen korostamiseksi, toisaalta tyylliseikaksi: monissa albumin kappaleissa toistuu lopuksi yksi aikaisempi säkeistö.

Lähtötekstin sisällön sovittamista toiseen mediaan voidaan kutsua *adaptaatioksi*, tällaista on esim. romaanin sovittaminen elokuvaksi. (Tieteen termipankki.) Linda Hucheenin (2006, 15–22, 84) mukaan adaptaatio voidaan nähdä myös tulkinnallisena prosessina ja uuden luomisena. Tällaisena näyttäytyy myös Joukahaisen kosto -runon adaptaatio Tuonelan tuvilla -kappaleeksi.

Lainatuilla ajatuksilla voi kiistää tyypilliset tulkinnat ja luoda uusia (Tarkka 2013, 123). Korpiklaanin Joukahainen on vihassaan leppymätön, päättäväinen ja osaava. Joukahaisen kannalta nöyryyttävä kilpalaulanta-osio ei nouse esille edes maininnan tasolla, vaan tekstissä kuvataan ainoastaan Joukahaisen taidolla ja väsymättömyydellä toteuttamaa kosta. Näin Joukahainen nousee sankariksi; hän on mies, joka jää pystyyn, kun hänen nuolensa pudottaa Väinämöisen ratsun selästä, ehkä surmaten tämän. Väinämöistä ei enää kuulla muualla kuin Tuonelan tuvilla, elävien maailma jää Joukahaiselle.

Vanhasta uutta takomassa

Toinen lähemmin tarkasteltava kappale on nimeltään Rauta. Kappaleen sisältö liittyy vahvasti *Kalevalan* yhdeksännän runon sisältöön, mutta muoto ei ole yhtä kiinteästi sidoksissa *Kalevalan* tekstiin kuin Tuonelan tuvilla.

Suuri osa kappaleen säkeistä on kalevalamittaa (”iske rauta, synny rauta”), mutta mukana ei ole yhtään samaa säettä kuin *Kalevalan* vastaavassa osuudessa. Raudan synnyn lisäksi kerrotaan valmistettavan rautaesineitä, ”tapporautaa”, mutta syntymässä oleva rautaesine ei kuitenkaan saisi vahingoittaa omia. Raudan syntyä kertaamalla pakotetaan rauta takojan tahtoon.

Kalevalassa raudan synty on osana Väinämöisen polvenhaava -runoa; tämä yhteys on Rauta-kappaleesta jätetty kokonaan pois. *Kalevalassa* Väinämöinen kosii Pohjolan neitoa, ja tyttö antaa hänelle joukon tehtäviä. Tehtävät ovat niin sanottuja mahdollomuuksitehtäviä (*adynaton*), joita esiintyy paljon myös kansansaduissa. Neito kääntää Väinämöisen halkaista jouhen, vetää munan solmuun, kiskoa kivistä tuohta ja jäästä aidaksia. Nämä tehtävät Väinämöinen suorittaa saman tien, mutta viimeinen tehtävä on vaativampi:

”Sillenpä minä menisin,
 kenp’ on veistäisi venosen
 kehrävarteni muruista,
 kalpimeni kappaleista,
 työntäisi venon vesille,
 uuen laivan lainehille
 ilman polven polkematta,
 ilman kouran koskematta,
 käsivarren kääntämättä,
 olkapään ojentamatta.” (Kalevala 8, 123–132.)

Väinämöinen arvelee työtä mahdottomaksi mutta yrittää kuitenkin. Näyttää siltä, että hän saattaa onnistua, kunnes kirves kimpoaa hänen polveensa ja tekee verta vuotavan haavan. Väinämöinen löytää avukseen ukon, joka pystyy sulkemaan verenvuodon, mutta tämä on unohtanut loitsuun olennaisesti kuuluvan tiedon raudan synnystä. Tämän puolestaan tietää Väinämöinen itse, ja hän aloittaa: ”Itse tiedän raudan synnyn, arvoan alun teräksen.” (Kalevala 9: 27–28.)

Loitsut ovat sanamagiaa, jonka avulla on ajateltu voitavan vaikuttaa asioihin ja muuttaa niitä toivottuun suuntaan. Syntyloitsut sisältävät kertomuksen siitä, miten joku tai jokin, tavallisesti pahan aiheuttaja, on joskus aikojen alussa saanut alkunsa. Asian tai ilmiön synnyn tietäminen on merkinnyt, että asia saadaan tunnetuksi ja siten hallintaan. (Hautala 1960, 27–28.) Haavaa parannettaessa tiedettiin, että syyllinen oli rauta, joten tarvittiin tieto raudan synnystä. Raudan syntyrunoissa kuvataan suomalaismin käyttöönottoa. (Ilomäki 2014, 164–168.)

Kalevalassa Väinämöinen kertoo Ukko ylijumalan käsiään polveensa hieromalla tehneen kolme luonnotarta, jotka alas pilven päältä päästyään lypsivät maahan maitoa pakottavista rinnoistaan. Yksi luonnottarista lypsi mustaa maitoa, josta syntyi meltorauta, toinen valkeaa maitoa, josta syntyi teräs, ja kolmannen punaisesta maidosta syntyi räähkyrauta. *Manalan* rauta syntyy pajassa, jossa sitä käsitellään ja synnytetään iskemällä, takomalla, mutta raudan alkuperä on sama kuin *Kalevalassa*:

Iske rauta, synny rauta,
 Synny kuumassa tulella.
 Iske rauta, nouse maasta,
 Synny povissa luonnotarten. (Rauta.)

Luonnotarten alkuperää ei Rauta-tekstissä käsitellä, mutta se mainitaan, että rautoja on kolme ja vielä erikseen musta, valkoinen ja punainen rauta: ”Iske rauta, musta rauta,/ Kuuma tervan polttorauta”; ”Iske rauta niin punainen,/ Kuuman polton poikkirauta” ja ”Iske rauta valkehinen,/ Teroitettu tapporauta” (Rauta).

Rautaesineitten takojana on Ilmarinen, josta kerrotaan *Kalevalassa*: ”Yöllä syntyi Ilmarinen, päivällä pajasen laati.” (Kalevala 9: 113–114.) *Kalevalan* Ilmarinen on tässä selvästi myyttinen hahmo. Rauta-kappaleessa Ilmarisen myyttisyyttä ei erikseen nosteta

esille, mutta jos kappale tulkitaan syntyloitsun kontekstissa, myyttinen Ilmarinen, ensimmäinen raudan käsittelijä, on osa myyttistä raudan syntyä.

Kolme rautaa iskekäähän,
Teidät iski Ilmarinen.
Iskeäkseen nosti maasta
Jäljistä petojen jalkain. (Rauta.)

Kalevalassa luonnotarten maidosta syntynyt rauta oli piiloutunut maahan, mutta se nousi näkyviin susien ja karhujen kulkiessa. Ilmarinen löysi rautaa petojen jalanjäljistä ja ryhtyi takomaan. Hän oli kuitenkin huolissaan mahdollisuudesta, että rauta rupeaisi raiwokkaaksi ja tekisi vahinkoa, ehkä ”vielä veistät veljeäsi, lastuat emosi lasta” (Kalevala 9: 175–176.) Vastaavasti *Manalan* takoja vannottaa rautaa iskemästä omia:

Iske rauta, synny rauta,
Muutu kuumassa tulella.
Vanno rauta, tapporauta,
Älä koskaan omia iske. (Rauta.)

Rauta-kappaleessa taottava rauta ei vastaa eikä anna lupauksia. *Kalevalassahan* rauta aluksi lupaa olla vahingoittamatta ”veljeä ja emon lasta”, mutta petoksen vuoksi rauta rai-vostuu, pettää valansa ja ryhtyy vahingoittamaan ketä tahansa, myös sukuaan.

Kalevalan Raudan synty on osa loitsua, jolla parannetaan raudan tekemää haavaa. Korpiklaanin Rauta sitä vastoin on tulkittavissa takojan loitsuna, jolla taottava metalli pakotetaan muotoutumaan halutuksi esineeksi. Tätä korostaa taustalta kaukaa kuuluva joikumainen huhuilu ilman sanoja. Raudan synnyn tunteminen ja Ilmarisen tietäminen ensimmäiseksi takojaksi vahvistavat sepän oikeutta hallita rautaa ja takoa siitä mieleisensä.

Uudelleentulkintaa: Synkkä Joukahainen

Kolmas tarkasteltava teksti on nimeltään Synkkä. Tässä kappaleessa yhteys Kalevalaan on vielä edellisiäkin viitteellisempi. Moni säkeistä on tosin tulkittavissa kalevalamittaisiksi, ja alkusointuakin esiintyy hiukan. Selkeä yhteys *Kalevalaan* on Joukahainen, vaikkakin *Kalevalasta* poikkeavassa roolissa. Joukahaista ei tavallisesti nosteta esille *Kalevalan* suurten sankarien joukossa, mutta kappaleessa Synkkä Joukahaisen rooli on muuttunut, ja hahmo on korotettu jonkinlaiseksi synkäksi metsänjumalaksi.

Kiukaisissa hiidenkiuas,
Joukahaisen löylykiuas.
Suuri on kivinen muisto,
suurempi on Joukahainen. (Synkkä.)

Sanoitus paikantuu heti aluksi olemassa olevaan paikkaan, Kiukaisiin, Satakuntaan. Nykyään Euraan kuuluva Kiukainen on tunnettu suurista pronssikautisista hautaröykkiöistä, hiidenkiukaista, joita alueella on yli sata. Alueella on myös suomen suurin, Kuninkaanhaudaksi nimitetty hiidenkiuas.

Metsän luona synkkä tunne,
tunteiden takana kiuas.
Tumma metsä, maa on synkkä,
synkempi on Joukahainen. (Synkkä.)

Synkkä-kappaleessa hiidenkiuas ei ole hauta, vaan Joukahaisen löylykiuas. Hautaan voisi silti viitata ”synkkä tunne”, jonka takana on kiuas. Metsä on tumma, maa on synkkä. Synkkä Joukahainen sijoitetaan kappaleessa metsään ja suolle. Kansanrunoudessa metsä voi toisaalta olla pelottava ja uhkaava, toisaalta rauhaista; oikein köyhällä ja osattomalla on kotina vain metsä (Timonen 2004, 99–107).

Läpi synkän metsän hiivi,
katso suurta, uhri anna.
Tummaa multaa kantapäissä
kotiin asti aina kannan.

Tumman mullan, maan sisällä,
kallion koloissa, soissa,
ilmenee tuo synkkä luoja,
tumman puolen Joukahainen.

Korvassani kuiske kuului,
varjot päälle pään palasi.
Tumma, hiljainen jumala,
metsän äänet rikkoutuvat. (Synkkä.)

Siru Kainulaisen (2013, 83) mukaan nykyrunoissa toistetaan ja varioidaan kansanrunouden muotoja ja sisältöjä yhdistäen niihin ajankohtaisia aiheita ja keinoja. Synkkätekstin kohdalla kansanrunousainekseen yhdistyvä ajankohtainen aines sisältää nimenomaan metallimusiikille ominaista goottilaisuuteen tai kaaokseen viittaavaa synkkyyttä kuten synkkä tunne, synkät merkit, synkkä ja tumma metsä, tumma multa, kuiske, varjot, rikkoutuvat äänet, myös viittaus maan sisälle, hautaan, mikä hiidenkiuas realistisesti onkin. Tumma multa assosioituu myös helposti kirkkomaan multaan, jota kansanuskoimuksissa on pidetty vaarallisena.

Hiidenkirnu, hiidenkiuas,
synkät merkit mennehiset,
maa on mahti alkuloijan,
mahti suuren Joukahaisen. (Synkkä.)

Joukahaisen mahdin näkyvinä merkkeinä ovat hiidenkirnu ja hiidenkiuas, jotka viittaavat toisaalta kaukaiseen menneisyyteen, toisaalta hiiteen, joka uskomusolentona voi esiintyä monenlaisena: hiisi voi olla vainajaolento, jättiläinen, epämääräinen paha olento tai suorastaan paholainen. *Kalevalassa* hiisi on myyttinen, tuonpuoleinen olento, se voi olla synonyymi pahalle tai vaivalle, mutta myös Jumalan nimitys (Kalevala ja opas sen lukemiseen 2015, 352).

Kalevalamittaisessa runoudessa vainajien maailma on usein sijoitettu pohjoiseen ja joskus rinnastettu Lappiin (Tarkka 2015). Joukahaisen epiteettinä on ”laiha poika lappalainen” (esim. Kalevala 3: 22), ja hänen sisarensa Ainoonkin viitataan ”Lapin lapsilönttäreenä” (Kalevala 5: 235). Olisi siis myös mahdollista tulkita tässä Joukahainen jopa tuonpuoleisen hallitsijaksi, kuolleiden jumalaksi. Kalevalaisessa runostossa tosin Lappia tuskin lienee konkreettisesti ajateltu kuoleman maaksi, vaan kysymyksessä on paremminkin kaukaisten asioitten rinnastus.

Neutraalin toteavan kerronnan lisäksi Synkkä sisältää puhuttelua, jossa annetaan ”sinulle” ohjeita: *hiivi metsän läpi, katso, anna uhri*. Lisäksi kertoja kertoo omakohtaisesti korvissaan kuuluneesta kuiskeesta, mikä voi helposti assosioitua yliluonnolliseen. Selittämätön yhdistelmä on myös hiljainen jumala ja metsän rikkoutuvat äänet. Sanoitus antaa monenlaisia vihjeitä, mutta ei paljasta lopullista totuutta. Nykyrunojen tapaan myöskään Synkkä ei kerro yhtenäistä tarinaa, vaan paremminkin purkaa tarinarakennetta sulkeutumattomuudella ja selittymättömyydellä (Kainulainen 2013, 83).

Kalevalan neljännessä runossa Joukahainen kerskuu olleensa mukana maailmaa luotaessa, mutta Väinämöinen kuittaa tylästi, ettei Joukahaista siellä näkynyt. Seppo Knuuttila (1999, 13–15) nimittääkin *Kalevalan* Joukahaista kerskailevaksi luuseriksi. Synkkä kääntää Joukahaisen roolin mitättömyydestä alkuluojaksi, joka on suurempi suurta muistoa, mutta samalla synkkääkin synkempi. Usein kuvataan jumalan ilmenevän luonnossa, luonnon kauneudessa, mutta Joukahaisen jumaluus näkyy ”maan sisällä, kallion koloissa, soissa”, paikoissa, jonne loitsuissa usein paha lähetetään (esim. Ilomäki 2014, 138–139). Synkkäkappaleessa juuri ne yhdistetään Joukahaisen mahtiin. Kuvaus Joukahaisen mahdista onkin groteskillä tavalla ambivalentti (Bahtin 2002, 272). Tekstin voi tulkita karnevalistiseksi: roolit on käännetty ympäri, alhainen on nostettu ylhäiseksi (emt. 74–75). Joukahainen on muuttunut kerskailevasta luuserista suorastaan jumalhahmoksi ja alkuluojaksi.

Lopuksi

Olen tarkastellut yhden suomenkielisen metallimusiikkialbumin yhteyksiä *Kalevalaan* ja kansanperinteeseen. Korpiklaani-yhtyeen *Manala*-albumin nimi ja kansikuva viittaavat vainajien maailmaan, Manalaan tai Tuonelaan, ja kappaleiden sanoituksissa onkin melko runsaasti viittauksia kuolemaan ja kuolemanjälkeiseen maailmaan. Niiden kuvaukset ovat vähäisiä, viitteenomaisia, ja ne tuovat sanoituksiin myyttistä tunnelmaa. Kuvaukset eivät ole ristiriitaisia kansanuskon ja *Kalevalan* kuvauksiin nähden, mutta eivät korostetusti samanlaisiakaan. Šamanistista matkaa Tuonelaan albumilla ei tehdä.

Muutamissa albumin kappaleissa *Kalevala*-yhteys on koko sanoitusta määrittävä. Olen analysoinut erikseen kolme kappaletta, Tuonelan tuvilla, Rauta ja Synkkä. Jokaisessa kappaleessa on selvä yhteys *Kalevalaan*, mutta se toteutuu kaikissa eri tavalla.

Ensimmäinen mahdollisuus on lainaaminen; sanoituksissa on käytetty suoria lainauksia *Kalevalasta*. Tällainen on kappale Tuonelan tuvilla, jossa tekstin muoto on suoraan *Kalevalasta*. Kappaleen säkeet ovat lähes identtisiä *Kalevalan* säkeiden kanssa. *Kalevalaa* ei ole kuitenkaan toistettu sellaisenaan, vaan joitakin säkeitä on jätetty pois ja joidenkin paikka on vaihtunut. Vaikka muoto näyttää ensi silmäykseltä samalta, kysymyksessä ei kuitenkaan ole sama teksti. Myös sisällön voi tulkita muuttuneen: *Kalevalasta* irrotettuina säkeet muodostavat erilaisen tarinan.

Toinen kalevalaisen aineksen käyttötapa on tehdä vanhasta uutta. Kappaleessa Rauta tekstin sisällöllä on kiinteä yhteys *Kalevalan* yhdeksänteen runoon, vaikka muodon tasolla ei yhteisiä säkeitä olekaan. Rauta sisältää kaikki *Kalevalan* Raudan synnyn ainekset. Siinä missä Raudan synty on osa Väinämöisen polvenhaavan parantamista, Rauta on mahdollista tulkita sepän loitsuksi rautaa takoessa.

Kolmas tapa on tehdä uusia tulkintoja käyttämällä yksittäisiä henkilöähahmoja ja teemoja. Kappale Synkkä ei yhdisty mihinkään tiettyyn *Kalevalan* runoon eikä yksittäiseen tapahtumaan, vaan henkilöähahmo Joukahaiseen. Joukahaiseen liitetään kappaleessa kuitenkin paljon sellaista, mitä hahmoon ei *Kalevalassa* kuulu. Näin Joukahainen näyttytyy aivan toisessa valossa kuin *Kalevalassa*.

Huolimatta selvistä *Kalevala*-yhteyksistä kappaleiden sisällöt kertovat loppujen lopuksi enimmäkseen aivan eri tarinoita kuin *Kalevala*. Kysymyksessä ei ole pelkästään kalevalaisten kertomusten toistaminen edes uudenaikaisessa muodossa, vaan uudelleentulkintaa ja kokonaan uusia esityksiä kalevalaisista teemoista. *Kalevala* näyttää siis tarjoavan myös metallimusiikin saralla monenlaisia mahdollisuuksia luovalle mielikuvitukselle.

Lähteet

Aineistolähteet

KORPIKLAANI 2012: *Manala*. Nuclear Blast.

Kappaleiden sanoitukset: Tuomas Keskimäki (”Kunnia”, ”Uni”, ”Sumussa hämärän aamun”); Jonne Järvelä (”Tuonelan tuvilla”, ”Rauta”, ”Petoeläimen kuola”, ”Synkkä”, ”Metsälle”); Juha Jyrkäs (”Ruumiinmultaa”); Eino Kettunen (”Ievan polkka”).

Sävelmät Jonne Järvelä, paitsi ”Uni” ja ”Sumussa hämärän aamun” Jarkko Aaltonen ja Jonne Järvelä, ”Husky’s Sledge” Tuomas Rounakari ja ”Ievan polkka” kansansävelmä.

Kirjallisuus

AHO, KALEVI 1985: *Suomalainen musiikki ja Kalevala*. SKS, Helsinki.

Amorphis-verkkosivusto. <http://amorphis.net/>, luettu 10.3.2016.

APO, SATU 2001: *Viinan voima. Näkökulmia suomalaiseen alkoholiajatteluun ja -kulttuuriin*. SKS, Helsinki.

BAHTIN, MIHAIL 2002: *Fraçois Rabelais – keskiajan ja renessanssin nauru*. 3. painos. Like, Helsinki.

- GENETTE, GÉRARD 1997: *Paratexts. Thresholds of interpretation*. Cambridge University Press, New York.
- HAUTALA, JOUKO 1960: Sanan mahti. JOUKO HAUTALA (toim.): *Jumin keko. Tutkielmia kansanrunoustieteen alalta*, 7–42. SKS, Helsinki.
- HEDBERG, SINI-MERI 2002: *Venehellä vaskisella, kuutilla kuparisella. A. W. Yrjänän rocklyriikan intertekstuaaliset yhteydet Kalevalaan ja samanisiin*. Pro gradu -tutkielma, kirjallisuustiede. Turun yliopisto, Turku.
- HEIKKINEN, ANU 2015: Maailman hevitutkijat kokoontuvat Helsinkiin – oliko Väinämöinen hevari? *Valomerkki* 18.5.2015. <http://www.valomerkki.fi/aiheet/kulttuuri/maailman-hevitutkijat-kokoontuvat-helsinkiin>
- HINTIKKA, TAMI 2011: *Kansanuskon ilmentymät Korpiklaani-yhtyeen sanoituksissa*. Pro gradu -tutkielma, uskontotiede. Helsingin yliopisto, Helsinki.
- HUTCHEON, LINDA 1989: *The Politics of Postmodernism*. Routledge, London.
- 2006: *A Theory of Adaptation*. Routledge, New York – London.
- ILOMÄKI, HENNI 2014: *Loitsun mahti*. SKS, Helsinki.
- IMMONEN, KARI – KALLIONIEMI, KARI – KÄRKI, KIMI – LAINE, KIMMO – SALMI, HANNU 2008: Kalevalasta populaarikulttuuriin. ULLA PIELA, SEPPO KNUUTTILA ja PEKKA LAAKSONEN (toim.): *Kalevalan kulttuurihistoria*, 448–500. SKS, Helsinki.
- Imperiumi.net, Jonne Järvelän haastattelu. <http://www.imperiumi.net/index.php?act=interviews&id=255>, luettu 10.3.2016.
- KAINULAINEN, SIRU 2013: Vanhoja vaikutuksia, uusia muotoja: runon laulullisuudesta. ANTTI TUURI, ULLA PIELA ja SEPPO KNUUTTILA (toim.): *Kirjailijoiden Kalevala*. Kalevalaseuran vuosikirja 92, 71–84. SKS, Helsinki.
- Kalevala ja opas sen lukemiseen*. 2015. SKS, Helsinki.
- KNUUTI, SAMULI 2005: “It’s the language, you see.” The importance of the Kalevala in contemporary Finnish rock. JUTTA JAAKKOLA ja AARNE TOIVONEN: *Inspired by tradition. Kalevala poetry in Finnish music*, 132–138. Finnish Music Information Center, Helsinki.
- KNUUTTILA, SEPPO 1999: Sankarien varjot. ULLA PIELA, SEPPO KNUUTTILA ja TARJA KUPIAINEN (toim.): *Kalevalan hyvät ja hävyttömät*, 10–24. SKS, Helsinki.
- KOSKI, KAARINA 2011: *Kuoleman voimat. Kirkonväki suomalaisessa uskomusperinteessä*. SKS, Helsinki.
- KOSKINEN, INKERI 2015: *Villi Suomen historia. Välimeren Väinämöisestä Äijäkupittaan pyramideihin*. Tammi, Helsinki.
- KROHN, KAARLE 1914: *Suomalaisten runojen uskonto*. Suomensuvun uskonnot 1. SKS, Helsinki.
- KUUSI, MATTI 1970: Tuuti lasta Tuonelahan. *Kalevalaseuran vuosikirja* 50, 123–132. SKS, Helsinki.
- LINDBERG, ULF 2002: Fantasy, the Fantastic and Heavy Metal. SVEN-ERIK KLINKMANN (toim.): *Popular imagination. Essays on Fantasy and Cultural Practice*, 281–307. Nordic Network of Folklore, Turku.
- LÖNNROT, ELIAS 1849: *Kalevala*. Online: <http://neba.finlit.fi/kalevala/>
- MAKKONEN, ANNA 1991: Onko intertekstuaalisuudella mitään rajaa? AULI VIKARI (toim.): *Intertekstuaalisuus. Suuntia ja sovelluksia*, 9–30. SKS, Helsinki.
- Metallimusiikki.net. <http://www.metallimusiikki.net/metallimusiikki/korpiklaani-manala>, luettu 10.3.2016.
- MÄKINEN, RIKU 2012: Arvostelu Korpiklaani – Manala. *Kaaoszine* 29.07. 2012. <http://kaaoszine.fi/korpiklaani-manala/>, luettu 10.3.2016.
- OKSANEN, ATTE 2002: *Murheen laakso. Mies ja kuolema raskaassa suomenkielisessä rockissa*. Pro gradu -tutkielma, Suomen kirjallisuus, Tampereen yliopisto.
- PARHI-RIIKOLA, PÄIVI 2006: Amorphis takoo Kalevalasta metallia. *Kaltio* 4/2006. <http://www.kaltio.fi/vanhat/index4b02.html?894>
- PÖYSÄ, JYRKI 2010: Lähiluku vaeltavana käsitteenä ja tieteidenvälisenä metodina. JYRKI PÖYSÄ, HELMI JÄRVILUOMA ja SINIKKA VAKIMO (toim.): *Vaeltavat metodit. Kultaneito* 8, 331–360. Suomen Kansantietouden Tutkijain Seura, Joensuu.
- RIEKKI, MATTI 2005: From the smithy of Ilmarinen. Kalevala and heavy metal. JUTTA JAAKKOLA ja AARNE TOIVONEN: *Inspired by tradition. Kalevala poetry in Finnish music*, 139–143. Finnish

Music Information Center, Helsinki.

- SARELIN MIKAEL 2009: Soturi. Maskuliinisuuksia suomalaisen black metalin sanoituksissa. SEPPÖ KNUUTTILA ja ULLA PIELA (toim.): *Korkeempi kaiku. Sanan magiaa ja puheen poetiikkaa*. Kalevalaseuran vuosikirja 88, 148–158. SKS, Helsinki.
- 2012: *Krigaren och transvestiten. Gestaltningar av mörker och maskuliniteter i finländsk black metal*. Åbo: Åbo Akademi.
- SIIKALA, ANNA-LEENA 1999: *Suomalainen šamanismi. Mielikuvien historiaa*. Kolmas painos. SKS, Helsinki.
- 2012: *Itämerensuomalaisten mytologia*. SKS, Helsinki.
- SKS = Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- SKVR = Suomen kansan vanhat runot 1908–1948, 1995. SKS, Helsinki.
- TAMMI, PEKKA 1991: Tekstistä, subtekstistä ja intertekstuaalisista kytkennöistä. AULI VIHKARI (toim.): *Intertekstuaalisuus. Suuntia ja sovelluksia*, 59–103. SKS, Helsinki.
- TARKKA, LOTTE 1993: Intertextuality, Rhetorics and the Interpretation of Oral Poetry. PERTTI J. ANTONEN ja REIMUND KVIDELAND (toim.): *Nordic Frontiers. Recent Issues in the Study of Modern Traditional Culture in the Nordic Countries*. Nordic Institute of Folklore, Turku.
- 2013: Sanan polvia. Lainaamisen poetiikka kalevalamittaisessa runossa. TUOMAS HOVI, KIRSI HÄNNINEN, MERJA LEPPÄLAHTI ja MARIA VASENKARI (toim.): *Viisas matkassa, vara laukussa. Näkökulmia kansanperinteen tutkimukseen*, 97–129. Turun yliopisto, Turku.
- 2015: Mielikuvitus, kansanruno ja tuonpuoleisesta puhuminen. *Elore* 1/2015.
- Tieteen termipankki: adaptaatio. <http://www.tieteentermipankki.fi/wiki/Käännöstiede:adaptaatio>.
- TIMONEN, SENNI 2004: *Minä, tila, tunne. Näkökulmia kalevalamittaiseen kansanlyriikkaan*. SKS, Helsinki.
- TOIVIO, TUULA 2014: Metallimusiikki johdattaa usein suomen kielen opintojen pariin. *Helsingin Sanomat* 12.8.2014.
- WEINSTEIN, DEENA 2000: *Heavy Metal. The Music and its Culture*. Da Capo Press, New York.

MERJA LEPPÄLAHTI: *Metal Music and the Kalevala*

Since the middle of 1990s, many Finnish heavy metal bands have incorporated the *Kalevala* into their lyrics. In this article, I consider the album *Manala* (“Underworld”, 2012), by the band Korpiklaani, and the intertextual connections between the *Kalevala* and three songs from the album.

The name and the cover picture of the album refer to the underworld, and many songs on this album have small, mythic references to death and the afterlife. These references neither contradict nor emphasise any connection to folk beliefs and the *Kalevala*. In spite of the “shamanistic” cover picture, there is no shamanistic trip to the underworld in any song.

The song “Tuonelan tuvilla” (“In the Huts of the Underworld”) updates the runes of the *Kalevala*. At first glance, the lyrics and the *Kalevala* seem similar. However, some of the *Kalevala* content has been cut from “Tuonelan tuvilla”, so that it is possible to interpret the text in ways that deviate from the *Kalevala*. There is no reference to the singing contest between Väinämöinen and Joukahainen, and Joukahainen is now simply a skilled hero who kills his enemy.

The piece “Rauta” (“Iron”) follows the content of the ninth rune of the *Kalevala*, the birth of iron. Most of the verses of “Rauta” are in *Kalevala* meter (“iske rauta, synny rauta”), but no verses are taken directly from the *Kalevala*. In the *Kalevala*, the birth of iron occurs as a part of the healing of a cut on Väinämöinen’s knee, but this connection has been omitted in “Rauta”.

The song “Synkkä” (“Dismal”) is not directly related to any specific rune of the *Kalevala*. This piece uses very little alliteration or *Kalevala* meter, but does feature Joukahainen, who is a character in the

Kalevala. In the *Kalevala*, Joukahainen is “a bragging loser”, but in “Synkkä” he is a forest god and creator. Joukahainen is thus seen in a different light than in the *Kalevala*.

In spite of strong connections between the two texts, the songs of *Manala* tell quite different stories than the *Kalevala*.

Merja Leppälahti
merja.leppalahti@utu.fi
Folkloristiikka
20014 Turun yliopisto